

УДК 327.7:061.1

С. Авер'янов, канд. політ. наук, асист.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ЗНАЧЕННЯ ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ В РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ НОВИХ ГОРИЗОНТІВ УКРАЇНИ

Надано огляд того, як розуміють та оцінюють загарбницьку війну Росії проти України держави Заходу та Сходу. Особливу увагу сфокусовано на аналізі позиціонування та реакції урядів країн-членів АСЕАН. Позиції держав Південно-Східної Азії (ПСА) щодо російського підступного вторгнення в Україну коливаються від відвертого засудження до послідовного замовчування. Така ситуація підкреслює високий рівень залежності окремих держав організації від Росії, з одного боку, але також і брак зусиль України з систематичної розбудови мережі багатосторонніх відносин в ПСА, з іншого. Водночас досліджено ключовий документ сучасної української зовнішньої політики в регіоні. Наголошено, що розвиток "східного" вектору дипломатії України в умовах гібридної асиметричної війни з боку Російської Федерації є одним із найбільш ефективних інструментів посилення всебічної підтримки України на міжнародній арені.

Ключові слова: Україна, АСЕАН, Південно-Східна Азія, зовнішня політика, міжнародні відносини.

За більш ніж 50 років свого існування АСЕАН перетворилася із невеликої за складом та потенціалом організації в представницьку та авторитетну міжнародну інституцію багатостороннього співробітництва з питань безпеки, економічної взаємодії та соціокультурної ідентичності народів Південно-Східної Азії. Проблема розвитку Асоціації та дослідженню її діяльності присвячено роботи М. Лейфера, Р. Северіно [1], А. Ачар'ї [2], Й. Хааке [3], Р. Еммерса та багатьох інших. Серед вітчизняних дослідників, які у своїх наукових розвідках розглядали проблематику регіоналізму та специфіку міжнародних відносин в ПСА, варто виокремити С.О. Шергіна [4], Н.Д. Городню [5], О.В. Шевчука [6]. Однак еволюція зовнішньої політики та відносин України з АСЕАН в сучасних геополітичних реаліях на фоні російського вторгнення в Україну аналізується фрагментарно, а тому потребує подальшого наукового розвитку.

Метою даної статті є дослідження концептуальних особливостей вітчизняної зовнішньополітичної стратегії в Азійському регіоні, зокрема в Південно-Східній Азії, в контексті російської воєнної агресії в Україні та аналіз чинників, які впливають на формування позиції країн-членів АСЕАН відносно безпекової ситуації в нашій державі.

Збройне вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 р. викликало справедливий однотайний міжнародний осуд усіх цивілізованих демократичних держав і призвело до поетапного запровадження безпрецедентних у світовій історії секторальних економічних та персональних санкцій проти країни-агресора та низки її високопосадовців Сполученими Штатами, Канадою, Великою Британією, Європейським Союзом, Австралією та рядом інших, переважно західних країн. Реакція була чіткою та однозначною. Зокрема, ЄС рішуче засудив нічим не спровоковані та невинуваті військові дії Росії, підкресливши, що остання грубо порушує міжнародне право, підриває європейську та глобальну безпеку і стабільність.

Однак реакція Асоціації країн Південно-Східної Азії і більшості її держав-членів на розв'язану російським політичним керівництвом війну в самому центрі Європи була значно стриманішою, ніж на Заході. 26 лютого 2022 р. міністри закордонних справ АСЕАН виступили з офіційною заявою щодо безпекової кризи в Україні. Представники 10 держав-членів заявили, що вони глибоко стурбовані ситуацією в Україні, але разом із тим уникали прямої критики на адресу Російської Федерації. В офіційній заяві дії Росії не називають "вторгненням" або "агресією" щодо України. На початку березня орга-

нізація оприлюднила чергову заяву із закликом до негайного припинення вогню. І знову АСЕАН у своїх офіційних зверненнях не визнала Росію агресором, вкотре проявивши притаманну цій міжнародній регіональній організації традиційну обережність в оцінках міжнародних подій та термінології. Посилаючись на принципи міжнародного права, вона натомість наполягала на необхідності припинення бойових дій та якнайшвидшому запуску процесу мирних переговорів між сторонами.

Організацію нерідко критикують за відсутність єдності щодо ряду міжнародних чи навіть субрегіональних питань, що в поєднанні з дипломатичною традицією АСЕАН (наприклад, прагнення до консенсусу між усіма державами-членами) ускладнює формування чіткої однотайної позиції. Проте на рівні Організації Об'єднаних Націй в українському питанні можна спостерігати нехай і частковий, але прогрес. Вісім із десяти країн-членів АСЕАН проголосували за резолюцією ES-11/1 Генеральної Асамблеї ООН [7], яка засуджує російську агресію проти України. Це стосується і М'янми, яка також підтримала резолюцію, в той час як В'єтнам і Лаос утрималися. Дипломатична робота в першу чергу саме з цими двома країнами Південно-Східної Азії потребує особливої уваги з боку уряду та Міністерства закордонних справ України на даному етапі. Підтримка України з боку колективної АСЕАН зміцнить наші позиції не лише в регіоні на дво- та багатосторонньому рівнях, але і у світі загалом.

Єдина держава-член АСЕАН, яка неодноразово засуджувала війну Росії проти України, називаючи її незаконною та несправедливою, в тому числі на міжнародних форумах, на яких були присутні інші країни-члени Асоціації, це Сінгапур. Крім того, вперше за понад чотири десятиліття Сінгапур наважився запровадити однотайні санкції проти іншої країни. На відміну від решти своїх сусідів у ПСА, міністр закордонних справ Сінгапуру Бівіан Балакрішнан підтвердив, що Сінгапур планує запровадити відповідні обмеження для Росії. Мова зокрема про деякі матеріали та товари подвійного призначення, які можуть бути використані як елементи зброї, що застосовується проти України. Водночас діаметрально протилежної позиції дотримується уряд М'янми, який повністю підтримав офіційний Кремль, назвавши вторгнення виправданим, оскільки таким чином Росія нібито захищала суверенітет своєї країни. Хоча слід підкреслити, що це позиція представників військової хунти М'янми, яка де-факто керує країною з 2021 року. Опозиційні продемократичні сили, на кшталт Уряду національної єдності (National Unity Government), засуджують дії Росії на території України.

Водночас більшість країн АСЕАН віддають перевагу не ризикувати своїми зв'язками з Росією та по можливості уникати різких висловлювань на адресу Кремля, дотримуючись "серединної" лінії поведінки. До прикладу, уряд Індонезії спочатку не хотів рішуче засуджувати Москву, намагаючись зберегти дружні відносини як з Росією, так і з Україною. Та поступово позиція Індонезії змінилась. Через три тижні після початку повномасштабного вторгнення в індонезійськом МЗС заявили, що військовий напад на Україну є неприйнятним. Однак президент Джоко Відо відхилив вимоги Заходу скасувати запрошення Володимира Путіна на саміт G20 у листопаді 2022 року. Намагаючись відіграти роль посередника між обома сторонами конфлікту, Індонезія на правах головної та приймаючої держави запросила на Балійський саміт Україну у ролі спостерігача, де президент Володимир Зеленський виступив з промовою. Проте подібні медіаторські інтенції поки що не знайшли жодного конкретного втілення і залишаються малоефективними.

Росія є дев'ятим за величиною торговим партнером Асоціації держав Південно-Східної Азії, можливо, тому деякі регіональні лідери вирішили не критикувати Москву. Таїланд обмежився лаконічною заявою, зміст якої звівся до підтримки зусиль сторін із пошуку мирного врегулювання ситуації шляхом діалогу. В'єтнам також закликав усі сторони вирішити конфлікт дипломатичними засобами. Що важливіше, за даними Стокгольмського міжнародного інституту дослідження проблем миру [8], Росія є одним із найбільших постачальників зброї в Південно-Східній Азії. У цьому контексті слід окремо відзначити неабияку залежність М'янми та В'єтнаму від постачання російської зброї. Найбільш динамічно і комплексно військово-технічне співробітництво Росії в регіоні в останні десятиліття розвивалося саме з цими державами. РФ також активно продає зброю в Індонезію, Малайзію, Таїланд і на Філіппіни.

Загалом ПСА залишається дуже стриманою в оцінках ситуації, а реакція держав-членів АСЕАН на війну в Україні різко контрастує з недвозначними сигналами західних урядів. Формальні заяви АСЕАН, як правило, важко назвати чіткими чи конкретними, для них притаманна виважена дипломатично нейтральна риторика. Але навіть у них можна простежити певні спільні наративи, які довгі роки відстоює та любіє організація. У різних варіаціях опубліковані заяви представників АСЕАН мають три спільні характеристики: по-перше, наголошується на необхідності мирного врегулювання та гуманітарної допомоги (принцип невтручання); по-друге, підтримка принципів міжнародного права, як зазначено в Договорі АСЕАН про дружбу та співпрацю в Південно-Східній Азії [9] (прихильність до міжнародної нормативно-правової бази), учасником якого є Росія, а віднедавна також і Україна; і по-третє, жодна заява АСЕАН не засуджує Росію чи її агресію (намагання максимально дотримуватись політики нейтралітету, без відвертої симпатії жодній зі сторін конфлікту). Це дає змогу зрозуміти, чому досі, принаймні формально, АСЕАН не визначає Україну як жертву агресії, а лише констатує географічне місце, де відбуваються бойові дії.

Подібні обережні заяви цілком відповідають дипломатії Шляху АСЕАН (The ASEAN Way). Асоціація та трансрегіональні формати співробітництва під керівництвом АСЕАН, такі як Регіональний форум АСЕАН (АРФ), ніколи публічно не засуджують будь-яку країну,

яка порушує міжнародне право. Стратегічною метою АСЕАН є підтримка заснованого на правилах багатостороннього та інклюзивного регіонального порядку в Індо-Тихоокеанському регіоні, який вона допомогла створити. Для цього їй потрібно активно залучати якомога більшу кількість великих держав, включно з Росією, хоча її останнім часом схильні розглядати не стільки як ключового стратегічного, економічного чи безпечного партнера, на відміну від тих же Сполучених Штатів чи КНР, а радше як ситуативного та доволі "нішевого" гравця на міжнародній арені.

У Східній Азії позиції національних урядів менш синхронні та категоричні, ніж у Європі. Проте і тут можна виділити окремі країни, які відкрито зайняли сторону України. Мова про Японію, Південну Корею та Тайвань. Вони приєдналися до західних країн у засудженні та навіть до санкційної політики проти Росії, чітко підкреслюючи її відповідальність за розв'язування війни. Так Прем'єр-міністр Японії Фуміо Кісідза висловив слова підтримки українському народу, президент Тайваню Цай Іньвень наголосила на єдності та незламності духу громадян України у боротьбі проти сильнішого супротивника, а тодішній президент Південної Кореї Мун Чже Ін висловив солідарність і співчуття українцям, зазначивши, що Корея також свого часу пізнала усі жахи війни, тому чудово розуміє страждання українського народу. У свою чергу Північна Корея навпаки підтримує РФ. Пхеньян звинувачує у всьому США та Захід, апелюючи до промосковських тез про розширення НАТО як одну з головних причин війни. Причини конфлікту там вбачають у політиці гегемонізму США у світі, а не в російському експансіонізмі.

Якщо ж говорити про безпекову ситуацію в Індо-Тихоокеанському регіоні (ІТР) в недалекій перспективі, то одразу можна провести паралелі з вкрай напруженими відносинами в акваторії Південно-Китайського моря між Тайванем та Китайською Народною Республікою. Подібно до Росії, КНР притаманна авторитарна форма правління, обидві є великими ядерними державами, до того ж постійними членами Ради Безпеки ООН, здатними в односторонньому порядку порушити суверенітет та територіальну цілісність потенційно слабшого сусіда. І Володимир Путін і Сі Цзіньпін активно критикують нинішній міжнародний порядок, в якому колективний Захід займає домінуючі позиції по ключовим політичним, економічним та технологічним сферам розвитку. Крім того, президент Сі регулярно наголошує, що возз'єднання материкового Китаю з Тайванем неминуче і це лише питання часу. Знайома риторика. На офіційному рівні Пекін закликає Україну та Росію до мирних переговорів і необхідності зниження рівня ескалації.

Іншим впливовим гравцем в ІТР, який також може серйозно вплинути на ситуацію, залишається Індія. Міністр закордонних справ Індії Субраманьям Джайшанкар заявив, що його країна виступає за якнайшвидше припинення насильства та бойових дій, повернення на шлях діалогу, дипломатії та глобального порядку, заснованого на міжнародному праві, Статуті ООН [10] і поваги до територіальної цілісності та суверенітету держав. Наголос на "діалозі та дипломатії" свідчить про те, як саме Індія сприймає війну. З її точки зору це геополітичний конфлікт між Росією та НАТО, що сягає корінням до спроб впорядкувати безпеку після Другої світової війни. Індія є послідовним прибічником Руху неприєднання, зовнішньополітичного імперативу, який націлений проти будь-якого блокового протистояння. Відтак стратегічна автономія зали-

шається важливим напрямком зовнішньої політики Індії. Окрім давніх дипломатичних відносин і фактора громадської думки, Росія також залишається важливим постачальником зброї, сировини та імпорту, необхідних для енергетичної безпеки Індії. Атомна енергетика є ще однією сферою, де співпраця з Росією має вирішальне значення, оскільки Росія є єдиною країною, яка успішно увійшла в сектор виробництва ядерної енергії в Індії. Проблеми регіональної безпеки та вплив кризи в Україні на Азію також змушують Індію захищати свої ключові інтереси в ІТР. Багатовекторна орієнтація зовнішньої політики Індії націлена на підтримку добрих відносин як із Заходом, так і з Росією.

Нажаль тривала невизначеність концептуальних підходів до ІТР призвела до звуження відносин України з країнами Азії переважно до економічної співпраці, головним рушієм якої стали інтереси приватних компаній. Водночас роль держави у розбудові азійського вектора зовнішньої політики України обмежилась загальною підтримкою розвитку торгівлі. Збільшення політичної та економічної ваги цих країн та посилення глобальної ролі Азії як регіону перетину ключових інтересів провідних держав світу стали чинником кардинальних змін у сучасній системі міжнародних відносин, що, зі свого боку, зумовлює необхідність перегляду Україною своїх підходів до азійського напрямку своєї зовнішньої політики. В умовах подолання екзистенційної загрози з боку Російської Федерації та задля оперативної перемоги над окупантом Україна змушена шукати підтримки та союзників не лише на Заході, але і на Сході. Дедалі актуальнішими в плані дипломатії та зовнішньої політики стають ті напрямки, які раніше перебували на периферії національних державних інтересів. Про розуміння Україною відкриття нових перспектив формування партнерських відносин та впливу на міжнародну систему сучасних тенденцій світової політики, що відбуваються в Африці, Азії, Латинській Америці, яскраво свідчить факт розробки Стратегії зовнішньополітичної діяльності України [11].

30 липня 2021 року Рада національної безпеки і оборони України своїм рішенням [12] схвалила проект та запропонувала Володимирі Зеленському затвердити Стратегію зовнішньополітичної діяльності України, яка набула чинності 26 серпня 2021 року Указом президента №448/2021 [13]. У цьому документі здійснено комплексне нормативно-правове упорядкування засад зовнішньої політики України, класифіковані її національні інтереси і пріоритети на світовій арені. У Стратегії надається аналіз зовнішньополітичного середовища, окреслюються виклики і загрози, визначаються цілі і напрями зовнішньополітичної діяльності України. Основна мета вітчизняної зовнішньої політики: утвердження України у світі як сильної та авторитетної європейської країни, здатної забезпечити сприятливі зовнішні умови для стійкого розвитку і реалізації потенціалу держави, економіки та українців. Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба так прокоментував цей документ: "це перший в історії України систематизований стратегічний документ найвищого рівня щодо зовнішньої політики нашої держави" [14]. Він зауважив, що до розробки Стратегії були залучені експерти та науковці, представники провідних аналітичних центрів у сфері зовнішньої політики, Національного інституту стратегічних досліджень, експерти високого рівня з числа колишніх керівників дипломатичної служби.

Міністр також виокремив шість пріоритетних напрямів зовнішньополітичної діяльності нової Стратегії:

1. *Забезпечення суверенітету та територіальної цілісності України;*
2. *Протидія агресивній політиці Російської Федерації;*
3. *Курс на членство в ЄС та НАТО;*
4. *Просування українського експорту і залучення іноземних інвестицій;*
5. *Захист прав та інтересів громадян України за кордоном;*
6. *Просування позитивного іміджу України у світі [14].*

Структурно документ складається із 7 частин та 254 пунктів. Він включає в себе загальні положення, аналіз зовнішнього середовища, виклики та загрози, цілі зовнішньополітичної діяльності України, напрями зовнішньополітичної діяльності, інституційну спроможність, заключні положення. Основною загрозою в документі названа Росія. Зокрема п. 24 зазначає: "Політика Російської Федерації сьогодні є основною загрозою для України і Європи. Російська Федерація докладает зусиль для відновлення своєї ролі як глобального гравця шляхом політичного, військового, економічного, інформаційного тиску на держави та інституції трансатлантичного співтовариства. Російська Федерація застосовує весь спектр інструментів гібридної агресії з метою встановлення контролю над Україною, порушуючи її територіальну цілісність та намагаючись блокувати її рух до набуття повноправного членства в ЄС та в НАТО, а також для дестабілізації інших держав, порушення заснованого на нормах міжнародного права міжнародного правопорядку" [11]. Найвищими пріоритетами названі: протидія державі-агресору, відновлення територіальної цілісності України та забезпечення державного суверенітету України на всій її території в межах міжнародно визнаного державного кордону. Вказано 5 держав-стратегічних партнерів: США, Канада, Німеччина, Франція, Великобританія.

Особливої уваги у межах цієї статті заслуговує блок Регіональної співпраці, а саме підпункт Співробітництво з державами Індострокеанського регіону. Визнається, що Азія на сьогодні є найбільш динамічним регіоном світу, що її роль у глобальному вимірі дедалі посилюється. У середньостроковій перспективі завданням зовнішньополітичної діяльності України визначено здобуття більш широкої підтримки держав Азійського регіону, зокрема у межах міжнародних організацій, у питаннях протидії агресії Російської Федерації та відновлення територіальної цілісності України у межах її міжнародно визнаного державного кордону. Основу практичної взаємодії з азійськими державами становить торговельно-економічне співробітництво. Активний розвиток двостороннього співробітництва з державами Південно-Східної Азії буде зосереджуватися, зокрема, на питаннях формування зон вільної торгівлі, розширення коопераційних зв'язків у військово-технічній, аерокосмічній та науково-технічній сферах. Україна також докладатиме зусиль для інституціоналізації відносин з Асоціацією держав Південно-Східної Азії. Перспективним напрямом є налагодження співпраці з АСЕАН щодо сприяння залученню інвестицій до промислового та аграрного секторів України з фінансових центрів регіону.

Таким чином напрямком ПСА є важливою складовою частиною більш широкої рамки Індострокеанського вектору зовнішньої політики МЗС України. Можна з упевненістю говорити про комплексну спрямованість Стратегії

гії за окремими регіональними напрямками (Азійський, Африканський, Латиноамериканський тощо), кожен з яких має власні цілі та завдання. У своїх виступах Дмитро Кулеба називає новий зовнішньополітичний курс України політикою нових горизонтів, важливою складовою якої є Азійська стратегія, чия реалізація дозволить Україні вийти на принципово новий рівень взаємодії нашої країни з регіоном [15]. Посилення партнерства з державами-членами АСЕАН допоможе зміцнити позиції України на міжнародній арені та стати запорукою її повноцінної участі в розбудові глобальної архітектури безпеки. Позаяк інтереси України не обмежуються лише Євроатлантичним простором і представлені в усіх регіонах світу: в Африці, Азії, Латинській Америці, на Близькому Сході. За таких умов Україна матиме усі шанси закріпити за собою статус важливого контрибутора у справу підтримання міжнародної безпеки та миру.

Важливим кроком на шляху до переважання відносин з ПСА став перший в історії нашої держави офіційний візит міністра закордонних справ Дмитра Кулеби в листопаді 2022 року на саміт АСЕАН в Камбоджі, де він підписав документи від імені України про приєднання до Договору про дружбу та співробітництво у Південно-Східній Азії [9]. Показовим стало те, що Україна стала першою країною Центрально-Східного регіону Європи, яка приєднується до цього договору. Після набуття його чинності Україна та АСЕАН матимуть стабільну нормативно-правову основу для розвитку регулярних політичних, економічних, культурних і гуманітарних відносин та реалізації взаємовигідних проєктів. Ключовими завданнями України в регіоні залишаються розширення власної присутності та здобуття політичної підтримки нашої держави з боку країн-членів АСЕАН у протидії агресії Росії.

Висновки. З інституціональної точки зору АСЕАН вкотре продемонструвала схильність до "східної" моделі дипломатії, особливо коли йдеться про міжнародні збройні конфлікти. У притаманній організації манері вона намагається зайняти нейтральну сторону щодо війни в Україні. Позиції окремих країн-членів залишаються неоднорідними, що ускладнює пошук консенсусу – одного з фундаментальних принципів функціонування Асоціації. Більшість країн АСЕАН не ризикують своїми прагматичними відносинами з Росією, незважаючи на моральний тиск з боку України та Євроатлантики. У цьому сенсі АСЕАН прагне зберегти баланс, що з кожним днем стає дедалі важче робити.

Однією з перших найбільш вагомих причин для АСЕАН зайняти більш жорстку позицію щодо війни в Україні є норми міжнародного права. Росія грубо порушила найголовніші із них, включаючи повагу до суверенітету, територіальної цілісності та незастосування сили, які окрім усього іншого також прописані в ключовому документі організації – Договорі про дружбу та співпрацю в Південно-Східній Азії 1976 року. Адже захист спільних інтересів відносно невеликих держав ПСА від силової політики більш потужних сусідів був однією з причин заснування організації. Також агресивні дії Росії в Європі, підкріплені викривленою та гіперболізованою ідеологією псевдозахисту діаспор від уявних загроз, можуть спричинити небезпечний прецедент для самої Азії. Держави АСЕАН є багатокультурними та поліетнічними за своїм складом зі значним відсотком китайських нацменшин. Це може бути використано з боку Китаю та вплинути на його поведінку не лише в ПСА, але і

за межами Південно-Китайського моря. Саме тому для малих і середніх держав регіону вкрай важливо підтримувати принципи суверенітету та міжнародного права всіма можливими дипломатичними засобами. Для таких країн, які в основному покладаються не на силу, а на дипломатію, міжнародне право та інші норми є ключовими інструментами зовнішньої політики. Вони повинні відкрито виступити проти такої територіальної агресії Росії, щоб потенційно захистити і себе у майбутньому. Деякі країни, такі як, наприклад, Сінгапур, це розуміють і цілковито підтримують Україну у її національно-визвольній боротьбі.

У свою чергу Україна також має наполегливо відстоювати свої безпекові інтереси на світовій арені та інтенсифікувати роботу не лише зі своїми традиційними партнерами, але і активно шукати нових союзників, започатковувати альтернативні формати діалогу, використовувати сучасні методи та інструменти дипломатії. Перші кроки у цьому напрямку вже зроблені, свідченням чого є остання Стратегія зовнішньополітичної діяльності України. Лише факт появи такого документа є надзвичайно позитивним явищем для української дипломатії. Він передбачає розширення співпраці з країнами Азії, Близького Сходу, Африки, Латинської Америки. У документі йдеться про консолідацію підтримки ініціатив України у міжнародних організаціях з боку азійських, африканських, американських та близькосхідних держав, зокрема у питаннях протидії російській агресії. У комплексі це отримало назву політики нових горизонтів. Відбувається налагодження сталих зв'язків та дружніх відносин з країнами та міжнародними організаціями тих регіонів, які довгий час незаслужено вважались другорядними. Розроблена МЗС Азійська стратегія є частиною курсу на відкриття нових горизонтів для України, втому числі і безпосередньо в Південно-Східній Азії. Набуття Україною статусу партнера АСЕАН відкриває низку нових можливостей. Участь в саміті АСЕАН та приєднання України до Договору про дружбу та співробітництво в Південно-Східній Азії 1976 року є політичним сигналом підтримки нашої країни. Це означає вихід на принципово новий рівень відносин. Ця стратегія передбачає роботу не лише з регіоном АСЕАН, а й з країнами Центральної Азії, Індією, Китаєм, що робить її майже універсальною. Таким чином, за умови політичної послідовності та стратегічного планування багатовекторність у зовнішній політиці України цілком може отримати новий імпульс у найближчому майбутньому.

Список використаних джерел

1. Severino R. Southeast Asia in Search of an ASEAN Community: Insights from the Former ASEAN Secretary-General. – Institute of Southeast Asia Studies. – Singapore, 2006. – 489 p.
2. Acharya A. Constructing a Security Community in Southeast Asia: ASEAN and the Problem of Regional Order. – Routledge. – London, 2009. – 234 p.
3. Haacke J. ASEAN's Diplomatic and Security Culture: Origins, Development and Prospects. – Routledge. – London, 2005. – 304 p.
4. Шергін С.О. Азійсько-тихоокеанський регіоналізм у сучасних міжнародних реаліях / С.О. Шергін // Історичний розвиток глобальної периферії як чинник трансформації сучасної світосистеми: зб. наук. праць / НАН України, ДУ "Інститут всесвітньої історії НАН України". Інститут Конфуція КНЛУ; від. наук. ред. О.І. Лукаш. – К., 2016. – С. 31-53.
5. Городня Н.Д. АСЕАН як модель регіональної взаємодії держав Південно-Східній Азії / Н.Д. Городня // Гілея: науковий вісник. – 2015. – Вип. 99. – С. 109-113.
6. Шевчук О. В. Система безпеки Азійсько-Тихоокеанського регіону: фактори формування та тенденції розвитку / О.В. Шевчук. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П.Могили, 2010. – 197 с.

7. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02.03.2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N22/293/36/PDF/N2229336.pdf?OpenElement>

8. Stockholm International Peace Research Institute, SIPRI. URL: <https://www.sipri.org>

9. Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia. URL: <https://asean-aipr.org/wp-content/uploads/2018/07/Treaty-of-Amity-and-Cooperation-in-Southeast-Asia-1976-TAC.pdf>

10. United Nations Charter (full text). URL: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text>

11. Стратегія зовнішньополітичної діяльності України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://materialy.kmu.gov.ua/71473f53/docs/62fa0d33/Dodatok.pdf?fbclid=IwAR0Z0QMO2uLTeY43btsNpMJW8TDb_6L8Y89NKE5XP3i18uvV0ngEP5Rg88

12. Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0054525-21#n2>

13. Офіційне інтернет-представництво Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>

14. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/news/dmitro-kuleba-ukrayina-vpershe-v-istoriyi-otrimala-strategiyu-zovnishnopolitichnoyi-diyalnosti>

15. Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-rozpoviv-pro-strategiyu-novih-gorizontiv-shchodo-afriki-aziyi-ta-latinskoyi-ameriki>

Надійшла до редколегії 10.12.22

S. Averianov, PhD (Political), Assist.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE SIGNIFICANCE OF SOUTHEAST ASIA WITHIN UKRAINE'S NEW HORIZONS POLICY

The article provides an overview of how Russia's war of aggression against Ukraine is perceived and assessed by the Western and Eastern countries. Special attention is focused on the analysis of the position and reaction of the governments of the ASEAN member states. The attitude of the countries of Southeast Asia towards ongoing Russia's insidious invasion of Ukraine ranges from outright condemnation to consistent abstention. This situation shows up the high level of dependence of individual states of the organization on Russia, on the one hand, but on the other also points out the lack of systemic efforts by Ukraine to build an effective network of multilateral relations in the region. At the same time, the key document of modern Ukrainian foreign policy in Southeast Asia is being analyzed. It was emphasized that the development of the "eastern" vector of Ukraine's diplomacy during a hybrid asymmetric war on the part of the Russian Federation is one of the most effective tools for strengthening Ukraine's comprehensive support in the international arena.

Keywords: Ukraine, ASEAN, Southeast Asia, foreign policy, international relations.